

boeken.

Vijf weken lang serveren we u een meeslepend zomerboek, literair nieuws en pas verschenen publicaties die onze aandacht trokken. Op 17 augustus vindt u opnieuw de aparte boekenkatern bij uw krant.

Wassende water speelt hoofdrol in pakkend drieluik

De natuur heeft altijd het laatste woord

Achter een foelielijk omslag verschuilen zich drie merkwaardige verhalenparels. Martin Michael Driessen geeft water een dramatische, bijna apocalyptische lading mee in het uitmuntende *Rivieren*.

DIRK LEYMAN

Een recensent moet altijd op zijn qui-vive zijn, ook in maanden waarin het literatuurdebiut enigszins slinkt. Sommige boeken bezitten immers het geheimzinnige vermogen zichzelf onzichtbaar te maken. Je neemt ze ter hand, kijkt er met een half oog naar én voorziet ze van het etikette 'later grondiger te lezen'. Je deponeert ze op een stapeltje dat vervolgens weer onder een andere boekenberg belandt. En zo drijft een boek vervaarlijk van je weg.

Het overkwam me met *Rivieren* van Martin Michael Driessen (1954), drie ongewone verhalen die onmiskenbaar een thematische samenhang vertonen.

De in Nederland geboren Driessen is wellicht bekender als opera- en theaterregisseur in Duitse stadtheaters, waar hij vooral tijdens de jaren 80 en 90 actief was. Maar Driessen verdiende ook zijn sporen als acteur en vertaler naar het Duits. Hij oogste pluimen met zijn debuut *Gars* (1999) en met *Vader van God* (2012), een curieuze herschepping van het Oude en Nieuwe Testament. Vorig jaar nog publiceerde hij onder het pseudoniem Eva Wanjek, samen met dichteres Liesbeth Lagemaat, de duroman *Lizzie*.

Pijnlijk toetakeld

Maar om nu te zeggen dat Driessen een uitgebreid lezerskorps aan zijn slippen heeft? Oké, hij stond wel eens op een longlist. Maar de man doet nauwelijks aan promotie. Zijn boeken moeten het op eigen kracht redden. Met *Rivieren* begint dat alvast aardig te lukken, want de Nederlandse critici overtroffen elkaar in een litanie van lofzangen. Reden genoeg om het boek weer vanonder de stapel te vissen.

Rivieren is een drieluik dat slechts langzaam zijn geheimen prijsgeeft. Water drijft de handeling voort én doet dat op een redeloze, grillige manier die de levens van de hoofdpersonages ernstig stuurt of pijnlijk toetakelt. Voeg daarbij Driessens bijzonder rijke, soms zelfs overdadige taal, de nergens lukraak gekozen symboliek én de subtiel tragikomische toetsen en je hebt een boek dat je langzaam volledig inpalmt.

"Driessen is een uitgesproken aardse schrijver met een grote fascinatie voor het hogere", constateerde NRC. Daar valt inderdaad niet naast te kijken. In het eerste verhaal *Fleuve Sauvage* drukt er een zware doem op het hoofdpersonage, dat zich voorbereidt op de bescheiden rol van Banquo in Shakespeares *Macbeth*. De – letterlijk – aan lager wal rakende acteur van middelbare leeftijd kampt met de drankduivel en probeert daar komaf mee te maken door een louterende kanotocht in de Franse Ardennen te ondernemen.

Driessen heeft een zwak voor onmachtige personages die niet in staat zijn hun leven in een andere bedding te gieten

"U bent een alcoholicus", had de arts gezegd. "Matig drinken is geen oplossing voor u. U moet totaal met de gewoonte breken." Daar denk ik over na op de rivier, dacht hij. De tocht onttaardt in een pandemonium met thrillerallures, waarbij een weerbarstige vaars de hoofdrol opeist en de geselende regenval geen erbarmen kent. *Alles führt zu nichts*, de ondertitel is visionair. En van een whiskyflles Famous Grouse raak je kennelijk niet zomaar af.

Iets minder zwaarwichtig, maar van minstens even grote intensiteit, is *De reis naar de maan*, waarin we in de wereld van de houtvlotters aan het begin van de 20ste eeuw verzeilen. Kerels die van geen kleintje vervaard zijn, maar hun gevoelens langdurig weten te onderdrukken. We vergezellen Julius Durlacher, zoon van een rijke houthandelaar, en zijn berooide knecht Konrad, uiterst gedreven om een vaardig houtvlotter te worden. Zijn ultieme fantasie: de zee te zien. Konrad voert boomstammen van Durlachers landgoed via Rodach, Main en Rijn. Driessen geeft dit verhaal een bijna metafysische kracht door Julius' worsteling met zijn homoseksualiteit én verliefdheid op Konrad. Hij toont hoe water – hoe paradoxaal ook – een zorgvuldig cement kan zijn. Intussen mag de taal wild galopperen en beïst Driessen onvergetelijke scènes in drukinkt.

Kers op een al rijk belegde taart is het verhaal

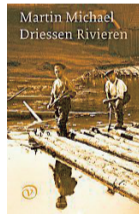
Pierre en Adèle, waarin een rabiante, twee eeuwen overspannende familietwist tot epische dimensies wordt omgesmeed. De protestantse Corbés en de katholieke Chrétiens staan elkaar naar het leven, met als scherprechter het meanderende Bretonse riviertje de Issou, dat wel eens eigenhandig zijn stroom durft te verleggen. Wolfsklemmen, schietgeweren én *jan sanguinis* vervollieden het hele arsenaal aan plattelandsmiddelen om elkaar te tergen. Tot een even eenvoudig als geniaal landruilvoorstel van de joodse advocaat Edouard Salomon verlichting lijkt te brengen.

Brute personages als dwingeland Berthou (de man van Adèle), huiselijk geweld én religieuze donderpreken: Driessen bouwt kundig een bijna roekeloze spanning op, waarbij de ontdekking door Pierre van een Merovingisch heiligdom vol artefacten van onschatbare waarde op zijn pas verworven bodem alles weer doet kantelen. Vuur en toorn gaan een finale strijd aan met het water in een bijna bijbelse apotheose, waar alleen begaafde schrijvers hun vingers niet aan branden.

Driessen heeft een zwak voor onmachtige personages die niet in staat zijn hun leven in een andere bedding te gieten. Tenzij de natuur een handje toesteeft. Zij heeft telkens het laatste woord. Soms pakt dat dramatisch uit, soms niet.

De kracht van het wassende water etaleert Driessen in drie veellagige verhalen vol welgekozen metaforiek en met een aparte cadans die niemand onberoerd kan laten. Treffend is de verwantschap met de Franse auteur Pierre Michon, toevallig ook prominent in het Van Oorschotfonds. Ook hij weet dorpse levens een zinderend, bijna mythologisch signatuur te geven en laveert via het banale naar het verhevene.

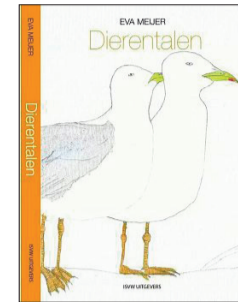
Maar Martin Michael Driessen heeft geen schouders nodig om op te klimmen. Vanaf nu komt hij bij mij vanzelf bovenaan op de boekenstapel terecht.

Martin Michael Driessen, *Rivieren*. Van Oorschot, 139 p., 19,50 euro

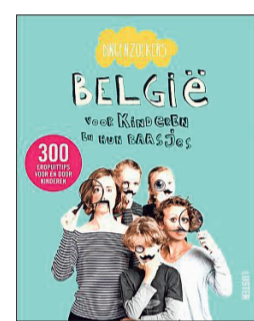
IN EEN NOTENDOP

De taal van mensen is misschien uniek in haar complexiteit en veelzijdigheid, schrijft Eva Meijer in *Dierentalen*, maar de talen "van andere dieren zijn dat ook". De auteur is filosoof, singer-songwriter en werkt aan een proefschrift over de politieke stem van het dier. Vleermuizen zingen liedjes voor hun geliefden, die in structuur net zo complex zijn als de zinnen van mensen. Inktvissen kunnen met kleurpatronen op hun huid een scala aan informatie doorgeven. Kijk anders naar dieren en ontdek dat taal veel breder en rijker is dan we dachten.

Eva Meijer, *Dierentalen*, ISVW, 160 p., 17,50 euro

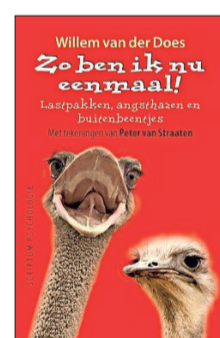
De ultieme familie-gids voor wie vakantie neemt in eigen land. *Dingenzoekers* is een collectief bestaande uit journaliste Kristien In-'t-Ven, fotografe Greetje Van Buggenhout en hun kinderen Myrtha, Lucy en Felix. Samen schuimen ze de tien provincies en onze hoofdstad af op zoek naar plekken waar het net ietsje meer mag zijn. En waar kinderen graag geziene gasten zijn. Hun noeste arbeid leverde liefst 300 adressen op, van B&B's tot speelbossen, van een kampeervlot tot gastronomische restaurants. De levendige reportages zijn een knap staaltje van kindvriendelijke journalistiek. Een boek vol verborgen schatten!

Dingenzoekers, België (voor kinderen en hun baasjes)

Luster, 256 p., 19,95 euro, 10+

Hoogleraar klinische psychologie Willem van der Does schreef een gemakkelijk boek over de verschillende persoonlijkheidstypes. Zo ontfaelt hij in *Zo ben ik nu eenmaal!* het gedrag van narcisten, hysterici, psychopaten, borderliners, controle-freaks en excentriekelingen. En geeft hij tips voor het omgaan met lastig gedrag. Grappig is dat iedereen zich wel ergens in kan herkennen. Met tekeningen van Peter van Straaten.

Willem van der Does, *Zo ben ik nu eenmaal!*

Scriptum Psychologie, 172 p., 16,95 euro

Noah Hawley is scenarioschrijver van de Netflix-serie *Fargo* en romanschrijver. *Before the Fall*, vertaald door Carolien Metaal in *Voor de val*, gaat over twee overlevenden van een vliegtuigongeluk: de kunstenaar Scott Burroughs en een vierjarig jongetje. In het ziekenhuis denkt Scott aan die keer dat hij uit een boom was gevallen en zijn been had gebroken. Dat hij de hele tijd dapper was, tot zijn vader kwam opdagen in het ziekenhuis en Scott het niet meer hield. De ouders van deze jongen zijn allicht dood. Er komt niemand binnenlopen die hem toestemming geeft in te storten.

Noah Hawley, *Voor de val*

De Boekerij, 400 p., 19,99 euro

NIEUWS

ANN JOORIS & DIRK LEYMAN

Hongaarse schrijver Péter Esterházy overleden

De Hongaarse schrijver en graaf Péter Esterházy is eind vorige week op 66-jarige leeftijd overleden aan alveolairkanker. Ruim een half jaar geleden gebruikte Esterházy zijn ziekte nog als thema voor zijn laatste werk *A bűnös* (*De schuldige*).

Esterházy gold als een van de belangrijkste hedendaagse Hongaarse schrijvers. Die status dankt hij aan zijn bekendste werk *Harmonia*

Caelestis, een geschiedenis van zijn adellijke familie. In het boek prees hij zijn vader, om later een andere versie van het boek te publiceren waarin zijn vader er minder goed van afkwam. Esterházy had vlak na de publicatie van de eerste versie ontdekt dat zijn vader bij de geheime dienst had gewerkt.

Esterházy's romans bevatten steeds een mengeling van fictie en feiten in een geestige en spitsvondige stijl. In het Nederlands zijn onder meer *Kleine Hongaarse pornografie*, *De hulpwerkwoorden van het hart*, *Een vrouw en Reis naar het einde van het strafschopgebied* vertaald. In 2004 kreeg Esterházy de Friedenspreis, de internationale prijs van de Duitse boekhandels. (DL)

'Turkije is een soort ingehuurd grensbewaker'

In een uitgebreid interview met NRC-*Handelsblad* laat schrijver Elvis Peeters zich dit weekend uit over de vluchtelingenproblematiek, waarover hij ooit het visionaire *De ontelbaren* schreef: "Als je ziet wat er in Europa gebeurt, dan kun je niet anders dan concluderen dat we het niet aankunnen. Turkije moet het voor ons oplossen, dat land is een soort ingehuurd grensbewaker." Maar Peeters ziet

wel heil in individuele hulp: "Ik geloof dat als je de mensen van mens tot mens laat komen, er wel spontane behulpzaamheid, menselijke solidariteit ontstaat. (...) Kijk naar die bootjes die twee jaar lang op Lampedusa aankwamen. Veel mensen die daar met vakantie waren, hielpen spontaan. Dat is wel onze middenklasse, hè, die daar op het strand ligt. Maar eenmaal terug in België of Nederland reageren die mensen opeens anders op het woord 'vluchteling'."

Telex

* Kim van Kooten, Nicolien Mizze, Connie Palmén, Hagar Peeters, Inge Schilperoord en Annelies Verbeke zijn de zes genomineerden van de **Opzij Literatuurprijs**. De prijs wordt uitgereikt aan de beste Nederlandstalige, door een vrouw geschreven roman.

* De Nederlandse cultdichter **Hans Vlek** is op 69-jarige leeftijd overleden in Den Bosch aan de gevolgen van een hartaanval. Vlek publiceerde vanaf de jaren 60 verschillende dichtbundels. Hij ontving de Reina Prinsen Geerlingsprijs en de Jan Campert-prijs voor zijn bundel *Een warm hemd voor de winter* uit 1968. (DL)